

มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาในชั้นก่อนฟ้อง: ศึกษากรณีผู้กระทำความผิด
ในเขตอำนาจศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดสุราษฎร์ธานี¹
Pre-trial Diversion for Criminal Prosecution: Case Study of Offenders in the
Jurisdiction of Suratthani Provincial Juvenile and Family Court²

เพชร ขวัญใจสกุล³
คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี
272 หมู่ 9 ตำบลขุนทะเล อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี 84100, ประเทศไทย
อีเมลติดต่อ: phettameaw@hotmail.com

Phet Khwanchaisakun⁴
Faculty of Law, Suratthani Rajabhat University
272 Moo 9, Khun Taleay, Mueang, Surat Thani 84100, Thailand
Email: phettameaw@hotmail.com

Received: December 11, 2018; Revised: March 2, 2019; Accepted: March 29, 2019

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการบังคับใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาในชั้นก่อนฟ้องคดี ศึกษากรณีผู้กระทำความผิดในเขตอำนาจศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดสุราษฎร์ธานี เพื่อหาแนวทางพัฒนากฎหมายต่อไป

ผลการศึกษาพบว่า มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาในชั้นก่อนฟ้องนั้น แม้ว่ามีผลใช้บังคับมาระยะหนึ่งแล้วก็ตาม แต่ก็ยังมีความไม่ชัดเจนของกฎหมายบางประเด็น จึงทำให้เกิดปัญหาและอุปสรรคในการใช้บังคับและตีความกฎหมาย เช่น การกำหนดเงื่อนไขที่ดี กรณีที่เด็กหรือเยาวชนเคยต้องคำพิพากษาให้รอลงอาญามาแล้วก็ดี หรือกรณีที่เด็กหรือเยาวชนสำนึกในความผิดที่ตนกระทำก็ดี หรือกรณีการใช้อำนาจของผู้อำนวยการสถานพินิจก็ดี หรือกรณีที่ผู้เสียหายไม่ยินยอมก็ดี ล้วนแต่เป็นปัญหาทางกฎหมายทั้งสิ้น ดังนี้ ผู้เขียนจึงเห็นควรให้แก้ไขกฎหมายให้ใช้กับคดีอาญาทุกประเภท และให้เพิ่มเติมข้อยกเว้นในมาตรา 86 วรรคแรก ความว่า “เว้นแต่มีพฤติการณ์ไม่ร้ายแรงหรือความผิดกระทำโดยประมาท” ทั้งนี้ เด็กหรือเยาวชนควรจะได้รับประโยชน์ตามกฎหมาย แม้ว่าเคยต้องคำพิพากษาให้รอลงอาญามาแล้วก็ตาม โดยกำหนดหลักเกณฑ์ในการใช้ดุลพินิจของผู้อำนวยการสถานพินิจอย่างชัดเจนและเป็นรูปธรรม และดำเนินการในรูปแบบคณะกรรมการโดยนำสหวิชาชีพเข้ามามีส่วนร่วม และในกรณีที่ผู้เสียหายไม่ยินยอมนั้น ก็ควรนำมาเป็นเพียงประกอบการใช้ดุลพินิจเท่านั้น

คำสำคัญ: คดีอาญา; ชั้นก่อนฟ้อง; ศาลเยาวชนและครอบครัว; เยาวชนและครอบครัว

¹ ได้รับทุนสนับสนุนการทำผลงานวิจัย, มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี ประจำปี 2561.

² Granted Research Grant, Suratthani Rajabhat University, 2018.

³ ผู้ช่วยศาสตราจารย์, อาจารย์.

⁴ Assistant Professor, Lecturer.

Abstract

This article aims to study the legal problems of implementing diversion in the pre-trial stage instead of criminal prosecution. It is a case study of offenders in the jurisdiction of Suratthani Provincial Juvenile and Family Court. The ultimate goal is to identify possibilities to improve related laws in the future.

The studies show that pre-trial diversion for criminal prosecution has been implemented for some years. However, some legal provisions are unclear. The uncertainty, therefore, causes a number of problems and obstacles in legal enforcement and interpretation. For example, designation of conditions, a case of minors with records of criminal punishment suspension, a case of minors feeling guilty of their own offenses, a case of juvenile observation and protection center directors exercising their power and a case of victims insisting on criminal prosecution. All of them cause legal problems. I would like to recommend that there should be legal amendments. Diversion should be implemented with all types of criminal cases. An exemption should be added in Article 86 providing “except for a case with non-serious circumstances or negligence”. In short, minors should be granted an access to some benefits provided by laws despite the fact they have a record of criminal punishment suspension. There should be clear and concrete criteria for juvenile observation and protection center directors to exercise their discretionary power. The task should be carried out by a special committee involved with an inter-disciplinary team. Moreover, a victim’s insistence on criminal prosecution should be included merely for consideration before the discretionary power is exercised.

Keywords: Criminal Cases; Pre-trial Stage; Juvenile and Family Court; Juvenile and Family

1. บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

เด็กและเยาวชนเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีความสำคัญมาก เป็นที่ยอมรับในมวลมนุษยชาติตามประกาศกฎบัตรสหประชาชาติได้จัดทำอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก (Convention on the Rights of the Child New York 1989)⁵ โดยมีการร่วมลงนาม 140 ประเทศ และร่วมเป็นประเทศภาคี 190 ประเทศ⁶ เพื่อเป็นกติกา

⁵ End Child Prostitution and Trafficking Foundation Thailand (ECPAT Foundation Thailand), “Convention on the Rights of the Child,” last modified 2015, accessed August 10, 2015, <http://www.ecpat-thailand.org/th/CRC.html/> [In Thai]

⁶ United Nations Treaty Collection, “Convention on the Rights of the Child,” last modified 2019, accessed January 28, 2019, https://www.treaties.un.org/Pages/ViewDetails.aspx?src=TREATY&mtdsg_no=IV-11&chapter=4&lang=en/ [In Thai]

หรือหลักเกณฑ์ยึดถือปฏิบัติเป็นแนวทางเดียวกันทั่วโลก รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยกำหนดไว้ว่ารัฐพึงส่งเสริมและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้เป็นพลเมืองที่ดี มีคุณภาพและความสามารถสูงขึ้น และรัฐพึงให้ความช่วยเหลือเด็ก เยาวชน ให้สามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีคุณภาพ พี่นฟูและเยียวยาผู้ถูกกระทำด้วย⁷ จะเห็นได้ว่ารัฐธรรมนูญให้ความสำคัญในการคุ้มครองเด็กและเยาวชนเป็นสำคัญ หากเด็กและเยาวชนกระทำความผิด รัฐก็ต้องมุ่งแก้ไข พี่นฟู ให้เด็กและเยาวชนกลับตัวเป็นพลเมืองที่ดียิ่งกว่าการลงโทษ อันเป็นการสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของกฎหมายที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน⁸

ปัจจุบันเด็กและเยาวชนมีปัญหาในการที่ถูกดำเนินคดีจำนวนมาก⁹ อีกทั้งยังพบว่ากลุ่มเด็กและเยาวชนเข้าไปเกี่ยวข้องกับคดียาเสพติดเพิ่มมากขึ้นด้วย¹⁰ หากรัฐดำเนินคดีตามปกติแก่เด็กหรือเยาวชน บุคคลดังกล่าวเหล่านั้นก็ต้องถูกต้องโทษคดีติดตัว ทำให้เสียประวัติ ดังนั้นมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาจึงเป็นช่องทางหนึ่งที่สามารถเป็นทางออกได้ แต่อย่างไรก็ดี เมื่อพิจารณาถึงเงื่อนไขในมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาในชั้นก่อนฟ้อง¹¹ จะเห็นได้ว่ากรณีความผิดที่มีอัตราโทษจำคุกเกิน 5 ปี แต่ไม่ได้กระทำความผิดด้วยเจตนาเป็นโจร หรือกระทำความผิดติดเป็นนิสัย เช่น คดีข่มขืนหรือความผิดฐานประมาทเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตายซึ่งมีโทษจำคุกตั้งแต่ 3 ปีถึง 15 ปี¹² ควรได้รับโอกาสตามกฎหมายนี้หรือไม่ ในกรณีที่เด็กหรือเยาวชนเคยต้องโทษจำคุกมาก่อนแต่ศาลรอกำหนดโทษหรือรอลงอาญา จะใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาในชั้นก่อนฟ้องได้หรือไม่ ในประเด็นที่เด็กหรือเยาวชนสำนึกในการกระทำก่อนฟ้องคดี กรณีนี้เป็นเรื่องยากที่จะพิสูจน์ได้ว่าเด็กหรือเยาวชนสำนึกในการกระทำความผิดได้จริง จึงเป็นปัญหาในการใช้ดุลพินิจของผู้อำนวยการสถานพินิจว่าจะใช้ดุลพินิจอย่างไร ในประเด็นผู้อำนวยการสถานพินิจพิจารณาเห็นว่าเด็กหรือเยาวชนนั้นอาจกลับตนเป็นคนดี ก็เป็นเรื่องยากเช่นกันว่ากรอบการใช้ดุลพินิจของผู้อำนวยการสถานพินิจเป็นเช่นไร ประการสุดท้ายการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูต้องได้รับความยินยอมจากผู้เสียหายและเด็กหรือเยาวชนด้วย¹³ หากผู้เสียหายไม่ให้ความยินยอมปัญหานี้จะทำอย่างไร เด็กหรือเยาวชนจะได้รับประโยชน์ตามกฎหมายนี้ได้หรือไม่

ดังนั้นแล้ว ผู้เขียนจึงทำการศึกษาปัญหาการบังคับใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญา ก่อนฟ้อง ในกรณีผู้กระทำความผิดในเขตอำนาจศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดสุราษฎร์ธานี

⁷ Constitution of the Kingdom of Thailand B.E. 2560, Article 71, Royal Gazette Krisdika Version vol. 134 Section 40 ก (April 6, 2017): 18. [In Thai]

⁸ Juvenile and Family Court and Its Procedure Act B.E. 2553, Article 119, Royal Gazette Krisdika Version vol. 127 Section 72 ก (November 22, 2010): 49. [In Thai]

⁹ Digital Security Department of Juvenile Observation and Protection, "A Statistic of a Child and Juvenile Cases in Thailand," last Modified 2017, accessed October 1, 2017, <http://www.djop.go.th/home/> [In Thai]

¹⁰ Surussavadee Kanlayasit, "Special Measures for Juvenile Case on Criminal Drug Offence," *Ubon Ratchathani Rajabhat Law Journal* 5, no. 1 (January-June 2017): 76. [In Thai]

¹¹ Juvenile and Family Court and Its Procedure Act B.E. 2553, Article 86, Royal Gazette Krisdika Version vol. 127 Section 72 ก (November 22, 2010): 41. [In Thai]

¹² Criminal Code, Article 291, Royal Gazette Krisdika Version vol. 134 Section 32 ก (March 20, 2017): 59. [In Thai]

¹³ Juvenile and Family Court and Its Procedure Act B.E. 2553, Article 86, Royal Gazette Krisdika Version vol. 127 Section 40 ก (November 22, 2010): 41. [In Thai]

1.2 วัตถุประสงค์

1.2.1 เพื่อศึกษาบริบทมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาในชั้นก่อนฟ้องคดี กรณีที่ผู้กระทำความผิดในเขตอำนาจศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดสุราษฎร์ธานี

1.2.2 เพื่อศึกษาปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการบังคับใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาในชั้นก่อนฟ้องคดี กรณีที่ผู้กระทำความผิดในเขตอำนาจศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดสุราษฎร์ธานี

1.2.3 เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนารูปแบบหรือกลไกการบังคับใช้กฎหมายมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาในชั้นก่อนฟ้องคดี

1.3 สมมติฐาน

มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาในชั้นก่อนฟ้องยังมีปัญหาทางกฎหมายหลายประการที่ไม่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของกฎหมายเพื่อแก้ไขเยียวยาให้เด็กและเยาวชนกลับตัวเป็นคนดียิ่งกว่าการลงโทษ

1.4 ขอบเขตการวิจัย

บทความนี้ เป็นการศึกษาวิจัยปัญหาทางกฎหมายในมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาในชั้นก่อนฟ้อง ตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 ในพื้นที่เขตอำนาจศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดสุราษฎร์ธานี แต่อย่างไรก็ดี กฎหมายมีผลใช้บังคับทั่วราชอาณาจักร เหตุที่การศึกษานี้เลือกพื้นที่จังหวัดสุราษฎร์ธานีนั้นเพื่อการเข้าถึงข้อมูลและกำหนดกลุ่มเป้าหมายในการสัมภาษณ์

1.5 ระเบียบวิธีการวิจัย

บทความนี้ เป็นการศึกษาวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) เพื่อศึกษาความสำคัญและสภาพปัญหาตลอดจนถึงแนวคิด ทฤษฎี ทั้งกฎหมายไทยและกฎหมายต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาในชั้นก่อนฟ้อง และผู้เขียนจะทำการการศึกษาระดับเชิงพรรณนา (Descriptive Research) เพื่อให้ได้ทราบถึงบริบทมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาในชั้นก่อนฟ้องคดี ในกรณีที่ผู้กระทำความผิดในเขตอำนาจศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดสุราษฎร์ธานี เมื่อได้มาซึ่งข้อมูลดังกล่าวแล้วจะทำการสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มเป้าหมายโดยเฉพาะเจาะจง โดยจะคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ที่เกี่ยวข้องกับมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาในชั้นก่อนฟ้องคดีโดยตรงมีดังนี้ คือ ผู้พิพากษาประจำศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดสุราษฎร์ธานี พนักงานอัยการประจำสำนักงานอัยการคดีศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดสุราษฎร์ธานี อดีตผู้พิพากษาสมทบศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดสุราษฎร์ธานี และผู้อำนวยการสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดสุราษฎร์ธานี เพื่อให้ได้มาซึ่งสภาพปัญหาที่แท้จริงของปัญหาการบังคับใช้กฎหมายและแนวทางการพัฒนารูปแบบหรือกลไกมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาในชั้นก่อนฟ้องคดี

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.6.1 ทำให้ทราบถึงบริบทมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาในชั้นก่อนฟ้องคดี กรณีที่ผู้กระทำความผิดในเขตอำนาจศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดสุราษฎร์ธานี

1.6.2 ทำให้ทราบปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการบังคับใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาในชั้นก่อนฟ้องคดี กรณีที่ผู้กระทำความผิดในเขตอำนาจศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดสุราษฎร์ธานี

1.6.3 ทำให้ทราบแนวทางการพัฒนารูปแบบหรือกลไกการบังคับใช้กฎหมายมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาในชั้นก่อนฟ้องคดี

1.6.4 สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดสุราษฎร์ธานีสามารถนำผลการศึกษาวินิจฉัยไปใช้ประโยชน์ในการปฏิบัติงานตามหน้าที่ ตลอดจนสามารถนำไปเสนอแก้ไขกฎหมายต่อไป

2. ผลการวิจัย

จากการศึกษาพบปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการบังคับใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาในชั้นก่อนฟ้องคดีกรณีผู้กระทำความผิดในเขตอำนาจศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดสุราษฎร์ธานีมีดังนี้

2.1 ปัญหาทางกฎหมายที่กำหนดเงื่อนไขอัตราโทษจำคุกไม่เกิน 5 ปี

ปัญหาทางกฎหมายที่กำหนดเงื่อนไขในการใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาได้จะต้องเป็นความผิดที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงให้จำคุกไม่เกิน 5 ปี มีความเหมาะสมหรือไม่ มีประเด็นที่จะต้องพิจารณาดังนี้

1) ในกรณีคดีที่ผู้กระทำความผิดในข้อหาหรือฐานความผิดที่มีอัตราโทษจำคุกเกิน 5 ปี แต่พฤติการณ์แห่งคดีไม่ร้ายแรงสมควรได้รับประโยชน์ตามกฎหมายหรือไม่ ในประเด็นนี้ในประเทศไทยเคยมีในปี ค.ศ. 2006 กฎหมายกำหนดว่า ผู้ที่กระทำความผิดที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปี สามารถเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์เป็นทางเลือกหนึ่ง ซึ่งในกระบวนการดังกล่าวนี้ให้อำนาจพนักงานอัยการและศาลเป็นผู้มีอำนาจเลือกกระบวนการดังกล่าวเป็นทางเลือก ซึ่งใช้ได้ทุกเขตอำนาจศาลและสามารถนำไปใช้ได้กับอาชญากรรมทุกประเภท¹⁴ ในคดีอาชญากรรมที่มีอัตราโทษจำคุกกว้างเกินไปส่วนใหญ่จะเกิน 5 ปี ดังนั้น คดีอาชญากรรมประเภทใดบ้างที่สามารถใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาในชั้นก่อนฟ้องได้¹⁵ ทั้งนี้ ควรเพิ่มอัตราโทษจำคุกไม่ควรจำกัดอัตราโทษจำคุก 5 ปี¹⁶ ประกอบกับผลสัมฤทธิ์ผู้พิพากษาเห็นว่า หากมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญามีความชัดเจนและมีผลสัมฤทธิ์ไปในทางที่ดี เห็นว่าควรจะมีการปรับอัตราโทษให้สูงขึ้น สำหรับความผิดข้อหาประเภท เนื่องจากเป็นการกระทำที่ไม่มีเจตนาร้าย และไม่มีผู้ใดประสงค้ให้เกิดขึ้น ควรจะอยู่ในขอบข่ายที่อาจใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาในชั้นก่อนฟ้องด้วยเช่นกัน¹⁷ ในส่วนพนักงานอัยการเห็นว่าให้พิจารณา

¹⁴ Khuthiya Rattanadilok, "Diversion and Alternative Dispute Resolution," Lecture Papers Presented the Topic of Diversion and Alternative Dispute Resolution, Department of Juvenile and Observation and Protection, Bangkok, October 4, 2017, 6. [In Thai]

¹⁵ Surussavadee Kanlayasit, "Special Measures for Juvenile Case on Criminal Drug Offence," (Master's thesis, Faculty of Law, Chiang Mai University, 2015), 118. [In Thai]

¹⁶ Chaiwit Ritpichaiwat, "Special Measures in Lieu of Criminal Proceeding: A Study of Prosecutors Under Section 86 of the Juvenile and Family Court and Procedure for Youth and Family Act B.E. 2553," (Master's thesis, Faculty of Law, Dhurakij Pundit University, 2014), 108. [In Thai]

¹⁷ Nopphon Liapairot, interviewed by Phet khwanchaisakun, Suratthani Juvenile and Family Court, November 10, 2017. [In Thai]

ตามพฤติการณ์แห่งคดีหรือเจตนาของผู้กระทำความผิดที่เป็นเด็กหรือเยาวชนเป็นสำคัญ แม้ว่าความผิดที่กระทำ มีอัตราโทษเกิน 5 ปี ก็ตาม แต่ถ้าเป็นความผิดไม่ร้ายแรงก็ควรให้โอกาส แต่ทั้งนี้ จะต้องมีการแก้ไขกฎหมายให้ สอดคล้อง¹⁸ อดีตผู้พิพากษาสมทบมีความเห็นว่าควรให้โอกาสตามกฎหมายนี้เช่นกัน¹⁹ ทั้งนี้ ผู้อำนวยการสถาน พินิจก็มีแนวความเห็นว่าควรให้ทุกคดีได้รับโอกาสให้เด็กหรือเยาวชนที่ต้องหาว่ากระทำความผิดได้รับโอกาส เพื่อให้เด็กหรือเยาวชนได้มีโอกาสกลับตัวเป็นพลเมืองที่ดียิ่งกว่าการลงโทษ²⁰ บทความนี้จึงพบว่า ในระยะแรก เบื้องต้นการที่กฎหมายกำหนดเงื่อนไขในการใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาในชั้นก่อนฟ้อง กำหนด อัตราโทษจำคุกไม่เกิน 5 ปี ก็ถือว่าเป็นที่เหมาะสมแล้ว แต่อย่างไรก็ดี ควรมีการให้โอกาสในคดีบางประเภทแม้ คดีดังกล่าวจะมีอัตราโทษเกิน 5 ปีก็ตาม ในระยะยาวควรมีการปรับแก้ไขกฎหมายให้ใช้กับคดีอาญาทุกประเภท โดยไม่จำกัดอัตราโทษชั้นสูงแต่อย่างใด ซึ่งจะสอดคล้องกับกฎหมายประเทศเบลเยียมที่กำหนดให้สามารถนำไป ใช้ได้กับอาชญากรรมทุกประเภท

2) ในกรณีคดีที่ผู้กระทำความผิดในข้อหาหรือฐานความผิดที่มีอัตราโทษจำคุกไม่เกิน 5 ปี แต่ พฤติการณ์ร้ายแรงสมควรได้รับประโยชน์ตามกฎหมายหรือไม่ จากผลการสัมภาษณ์บุคคลดังกล่าวข้างต้นมีความ เห็นไปในแนวทางเดียวกันว่า หากพฤติการณ์แห่งคดีร้ายแรง แม้ว่าอัตราโทษจำคุกไม่เกิน 5 ปี ก็ไม่สมควรได้รับ ประโยชน์ตามกฎหมายนี้ การศึกษาวิจัยนี้พบว่าแม้ว่าเด็กหรือเยาวชนจะกระทำความผิดแต่มีพฤติการณ์ที่ไม่ เหมาะสม หากพิจารณาตามบทบัญญัติกฎหมายเด็กและเยาวชนก็ยังคงสมควรได้รับโอกาสนี้อยู่ ทั้งนี้ เพื่อให้เป็น ไปตามเจตนารมณ์ของบทบัญญัติกฎหมายที่มุ่งแก้ไขบำบัดเยี่ยวยาฟื้นฟูให้เด็กหรือเยาวชนกลับตัวเป็นพลเมือง ที่ดียิ่งกว่าการลงโทษ

ดังนั้น แนวทางแก้ปัญหาทางกฎหมายที่กำหนดเงื่อนไขในการใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนิน คดีอาญาได้จะต้องเป็นความผิดที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงให้จำคุกไม่เกิน 5 ปี ควรบัญญัติกฎหมายเพิ่มเติมเป็น ข้อยกเว้นในตามมาตรา 86 วรรคแรกว่า “เว้นแต่มีพฤติการณ์ไม่ร้ายแรงหรือความผิดกระทำโดยประมาท” ใน ทางตรงกันข้ามหากเป็นกรณีที่เด็กหรือเยาวชนกระทำความผิดตามกฎหมายอาญาที่มีอัตราโทษจำคุกไม่เกิน 5 ปี แต่เด็กหรือเยาวชนกระทำผิดติดเป็นนิสัย กระทำความผิดซ้ำซาก กรณีดังกล่าวสมควรได้รับประโยชน์จาก มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญา เพื่อให้สอดคล้องกับเจตนารมณ์ที่มุ่งแก้ไขบำบัดฟื้นฟูให้เด็กหรือเยาวชน ที่กระทำความผิดกลับตัวเป็นพลเมืองที่ดียิ่งกว่าลงโทษ²¹

¹⁸ Kongwit Watcharaphon, interviewed by Phet khwanchaisakun, Office of Provincial Juvenile And Family Litigation Suratthani, November 9, 2017. [In Thai]

¹⁹ Bunsawat Chavalitkun, interviewed by Phet khwanchaisakun, Suratthani Rajabhat University, November 19, 2017. [In Thai]

²⁰ Sudarat Sutthiboon, interviewed by Phet khwanchaisakun, Surat Thani Observation and Protection Center, February 15, 2018. [In Thai]

²¹ Stephen Livingstone and Tim Owen, *Prison Law*, 2nd ed. (New York: Oxford, 1999), 145-146, quoted in Thanee Vorapatr, *A Principle of the Enforcement on Imprisonment* (Bangkok: Winyuchon, 2015), 37. [In Thai]

2.2 ปัญหาทางกฎหมายที่เด็กหรือเยาวชนเคยต้องคำพิพากษาให้รอลงอาญาหรือรอการกำหนดโทษ

ปัญหาทางกฎหมายที่เด็กหรือเยาวชนเคยต้องคำพิพากษาให้จำคุกแต่ศาลรอลงอาญาหรือรอการกำหนดโทษจะได้รับประโยชน์ตามกฎหมายหรือไม่ ในประเด็นนี้ มีประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 56 ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า หากจำเลยเคยต้องโทษจำคุกแล้วรอลงอาญาในคดีก่อน สามารถรอลงอาญาในคดีหลังได้²² อีกทั้งจากผลการสัมภาษณ์มีความเห็นไปในทำนองเดียวกันว่าเด็กหรือเยาวชนที่กระทำความผิดในคดีก่อนศาลเปลี่ยนโทษจำคุกเป็นรอลงอาญาหรือรอการกำหนดโทษในคดีหลังผู้อำนวยการสถานพินิจก็สามารถใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาในชั้นก่อนฟ้องได้ การศึกษาวิจัยนี้จึงพบว่าในกรณีที่มีข้อสงสัยในการตีความกฎหมายให้นำเจตนารมณ์หรือความมุ่งหมายของกฎหมายดังกล่าวมาพิจารณา และยังพบว่ากฎหมายนี้สอดคล้องกับทฤษฎีลงโทษเพื่อเป็นการปรับปรุงแก้ไข (Rehabilitation)²³ อีกทั้งบทบาทของกฎหมายอาญาสมัยใหม่จะต้องมุ่งเน้นการฟื้นฟูเป็นสำคัญ²⁴ จึงควรตีความให้สอดคล้องกับเจตนารมณ์

ดังนั้นแล้ว แนวทางแก้ปัญหาดังกล่าวที่เด็กหรือเยาวชนเคยต้องคำพิพากษาให้จำคุกแต่ศาลรอลงอาญาหรือรอการกำหนดโทษ กรณีนี้ผู้อำนวยการสถานพินิจสามารถใช้อำนาจมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาในชั้นก่อนฟ้องได้ เพราะจำเลยไม่ได้ต้องโทษให้จำคุกจริง ๆ จึงได้รับประโยชน์ตามกฎหมายนี้ได้

2.3 ปัญหาทางกฎหมายกรณีเด็กหรือเยาวชนสำนึกในการกระทำก่อนฟ้องคดี

ปัญหาทางกฎหมายที่กำหนดให้เด็กหรือเยาวชนสำนึกในการกระทำก่อนฟ้องคดีจะพิจารณาอย่างไร โดยในกรณีที่มีการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูจะต้องเป็นกรณีที่เด็กและเยาวชนนั้นสำนึกในการกระทำความผิด แต่กฎหมายไม่ได้บัญญัติหลักเกณฑ์การวัดความสำนึกในการกระทำความผิดไว้ชัดเจน จึงเห็นควรให้กำหนดในกฎหมายว่าจะต้องเป็นกรณีที่เด็กและเยาวชนนั้นต้องรับสารภาพ จึงสามารถจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูได้²⁵ การศึกษาวิจัยนี้พบว่าการพิจารณาว่าเด็กหรือเยาวชนสำนึกในการกระทำความผิดหรือไม่เป็นเรื่องในใจยากที่จะพิสูจน์ได้ แต่อย่างไรก็ตาม ก็สามารถอาศัยหลักกฎหมายอาญาที่กำหนดว่า การกระทำที่แสดงออกมามีเจตนาที่เห็นเจตนาที่อยู่ในใจข้างในได้ (กรรมเป็นเครื่องชี้แสดงเจตนา) การบังคับใช้กฎหมายในเรื่องนี้ ควรจะให้เด็กหรือเยาวชนที่กระทำความผิด ได้รับประโยชน์ตามกฎหมายอย่างแท้จริง และเด็กหรือเยาวชนก็จะต้องมีส่วนร่วม หรือยินยอม หรือสมัครใจ เข้าร่วมในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูให้กลับตัวเป็นพลเมืองที่ดี ดังนั้นแล้ว เด็กและเยาวชนที่จะได้รับประโยชน์ตามกฎหมายนี้จะต้องครบองค์ประกอบดังนี้ 1) เด็กหรือเยาวชนรับรู้ในสิ่งที่ตนกระทำลงว่าเป็นความผิด 2) รู้ถึงผลกระทบที่เกิดขึ้น 3) รู้สึกเสียใจกับสิ่งที่ได้กระทำลงไป

²² Phetchabun Prosecutor v. Sai Phrom Chulei et al., Case no. 39 (Supreme Court, 1958). [In Thai]

²³ Thaneer Vorapatr, *A Principle of the Enforcement on Imprisonment*, 37. [In Thai]

²⁴ Thaneer Vorapatr, "Accused of Overcrowding," *Pridi Banomyong Law Journal Dhurakijpundit University* 1, no. 4 (August-January 2016): 45. [In Thai]

²⁵ Siriluk Kantakum, "A Problem of Special Measures in Lieu of Criminal Prosecution Implementing to a Child and Juvenile," (Master's thesis, Faculty of Law, Sukhothai Thammathirat Open University, 2013), 68-74. [In Thai]

และ 4) มีความตั้งใจที่จะปรับปรุงตนโดยจะไม่กระทำเช่นนั้นอีก²⁶ จะเห็นได้ว่าหลักเกณฑ์ที่สำคัญคือเด็กหรือเยาวชนที่กระทำความผิดจะต้องสำนึกในการกระทำความผิดอย่างแท้จริงและจะต้องรับสารภาพ²⁷ ซึ่งเป็นสาระสำคัญในการทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟู²⁸ จะเห็นได้ว่าหลักเกณฑ์ดังกล่าวเป็นแนวปฏิบัติที่พนักงานเจ้าหน้าที่ในส่วนที่เกี่ยวข้องได้ปฏิบัติอยู่แล้ว แต่อย่างไรก็ดี ควรจะนำแนวปฏิบัติดังกล่าวนำไปบัญญัติเป็นกฎหมายหรือข้อบังคับในการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ที่ใช้อย่างทั่วประเทศไทยต่อไป

ดังนั้นแล้ว แนวทางแก้ปัญหาทางกฎหมายที่กำหนดให้เด็กหรือเยาวชนสำนึกในการกระทำก่อนฟ้องคดีจะพิจารณาอย่างไร ในประเด็นที่เด็กหรือเยาวชนสำนึกในการกระทำก่อนฟ้องคดี กรณีนี้เป็นเรื่องยากที่จะพิสูจน์ได้ว่าเด็กหรือเยาวชนสำนึกในการกระทำความผิดได้ เพื่อเป็นการแก้ปัญหาในการใช้ดุลพินิจของผู้อำนวยการสถานพินิจว่าจะใช้ดุลพินิจอย่างไร จึงสมควรกำหนดกรอบหรือหลักเกณฑ์ในการใช้ดุลพินิจของผู้อำนวยการสถานพินิจโดยบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมในมาตรา 86 ว่า “ในการพิจารณาว่าเด็กหรือเยาวชนสำนึกในการกระทำความผิดก่อนฟ้องหรือไม่จะต้องมีองค์ประกอบดังนี้ 1) เด็กหรือเยาวชนรับรู้สิ่งที่ตนกระทำลงนั้นผิด 2) รู้ถึงผลกระทบที่เกิดขึ้น 3) รู้สึกเสียใจกับสิ่งที่ได้กระทำลงไป และ 4) มีความตั้งใจที่จะปรับปรุงตนโดยจะไม่กระทำเช่นนั้นอีก”

2.4 ปัญหาทางกฎหมายในการพิจารณาของผู้อำนวยการสถานพินิจ

ปัญหาทางกฎหมายในประเด็นนี้ให้ผู้อำนวยการสถานพินิจพิจารณาเห็นว่าเด็กหรือเยาวชนอาจกลับตัวเป็นพลเมืองดีจะพิจารณาอย่างไร ผลจากการสัมภาษณ์ผู้พิพากษามีความเห็นว่าการจะพิจารณาว่าเด็กหรือเยาวชนนั้นอาจจะกลับตนเป็นพลเมืองดี ก็เป็นข้อพิจารณาในเชิงนามธรรมหรืออัตวิสัยเช่นกัน สำหรับการควบคุมหรือกำหนดให้ใช้ดุลพินิจไปในทางเดียวกัน หากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะออกแนวปฏิบัติในการใช้ดุลพินิจให้แก่ผู้อำนวยการสถานพินิจทั่วประเทศ ก็น่าจะทำให้ปัญหาดังกล่าวเบาบางลงได้เช่นกัน²⁹ ในส่วนพนักงานอัยการให้ความเห็นว่ากรณีที่กฎหมายกำหนดไว้เป็นดุลพินิจอย่างกว้าง ๆ มีทั้งข้อดีและข้อไม่ดี และเห็นว่าผู้อำนวยการสถานพินิจอยู่ใกล้ชิดกับเด็กหรือเยาวชนที่กระทำความผิดและจะต้องอยู่ในกระบวนการกฎหมายอยู่แล้ว จึงย่อมมีความรักและเมตตาต่อเด็กและเยาวชนเป็นอย่างสูง ดังนั้นแล้ว ผู้อำนวยการสถานพินิจใช้ดุลพินิจในทางที่เป็นคุณแก่เด็กหรือเยาวชนมากกว่า³⁰ ทั้งนี้ ผลสัมภาษณ์อดีตผู้พิพากษาสมทบ มีความเห็นว่าไม่ควรให้อำนาจแก่ผู้อำนวยการสถานพินิจเพียงคนเดียวเป็นผู้พิจารณา แต่ควรใช้เป็นรูปแบบคณะกรรมการที่มีกรรมการมากกว่า

²⁶ Kongwit Watcharaphon, interviewed by Phet khwanchaisakun, Office of Provincial Juvenile and Family Litigation Suratthani, November 9, 2017. [In Thai]

²⁷ Siriluk Kantakum, “A Problem of Special Measures in Lieu of Criminal Prosecution Implementing to a Child and Juvenile,” 68-74. [In Thai]

²⁸ Satheera Thongtuan, “Special Measures in lieu of Criminal Prosecution Under the Juvenile and Family Court and Procedure Act B.E. 2553: A Protection or A Limit on Liberality,” *Parliament Journal* 6, no. 3 (February-March 2012): 3-24. [In Thai]

²⁹ Nopphon Liaopairot, interviewed by Phet khwanchaisakun, Suratthani Juvenile and Family Court, November 10, 2017. [In Thai]

³⁰ Kongwit Watcharaphon, interviewed by Phet khwanchaisakun, Office of Provincial Juvenile and Family Litigation Suratthani, November 9, 2017. [In Thai]

1 คน³¹ ทั้งนี้ พบว่าการที่กฎหมายให้อำนาจในการใช้ดุลพินิจนั้นมี ข้อดีคือทำให้ผู้ปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายสามารถมีคนใช้ดุลพินิจได้คล่องตัว ให้ความยุติธรรมแต่ละคดีได้อย่างเท่าเทียมกัน ในทางกลับกันข้อเสียคือ หากผู้อำนวยการสถานพินิจไม่ยอมใช้ดุลพินิจในทางที่เป็นคุณแก่เด็กหรือเยาวชน จะมีวิธีการแก้ปัญหาอย่างไร ในส่วนของผู้ปฏิบัติหน้าที่ จึงควรกำหนดให้มีการกำหนดกรอบการใช้ดุลพินิจใช้บังคับทั่วประเทศเพื่อให้เป็นแนวทางเดียวกัน และอาจจะกำหนดในรูปแบบของคณะกรรมการ โดยมีคณะกรรมการสังคมสงเคราะห์ และเครือข่ายจิตอาสาและเครือข่ายผู้ปกครองเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการ เพื่อเป็นการร่วมกันใช้ดุลพินิจให้เกิดความรอบคอบ แต่อย่างไรก็ดีแม้ว่าในทางปฏิบัติเมื่อผู้อำนวยการสถานพินิจใช้ดุลพินิจเสร็จสิ้นแล้ว ก็ต้องส่งสำนวนให้พนักงานอัยการพิจารณา เมื่อพนักงานอัยการพิจารณาเสร็จสิ้นแล้ว ก็ให้รายงานให้ศาลทราบ เพื่อให้ศาลพิจารณาว่ามาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาในชั้นก่อนฟ้องชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ แต่ผู้เขียนเห็นว่าการที่กฎหมายกำหนดเช่นนั้นจะทำให้กระบวนการดังกล่าวมีลักษณะเป็นขั้นตอนการทำงานคนละช่วงเวลา หากทำให้การพิจารณาร่วมกันพร้อมกันไปในคราวเดียวกัน ทำให้แสดงความเห็นที่มีมุมมองหลายมุมมองเกิดความรอบคอบ ยุติธรรมแก่เด็กและเยาวชนผู้เขียนเห็นว่า การที่กฎหมายกำหนดให้การพิจารณาเป็นรูปแบบคณะกรรมการจะเกิดผลดีแก่เด็กและเยาวชนต่อไป

ดังนั้นแล้ว แนวทางแก้ปัญหาทางกฎหมายในประเด็นนี้ให้ผู้อำนวยการสถานพินิจพิจารณาเห็นว่า เด็กหรือเยาวชนอาจกลับตัวเป็นพลเมืองดีจะพิจารณาอย่างไร ในประเด็นนี้ผู้อำนวยการสถานพินิจพิจารณาเห็นว่าเด็กหรือเยาวชนนั้นอาจกลับตนเป็นคนดี ก็เป็นเรื่องยากเช่นกันว่ากรอบการใช้ดุลพินิจของผู้อำนวยการสถานพินิจอยู่ตรงไหน เป็นการใช้ดุลพินิจชอบด้วยธรรมหรือไม่ ในปัญหาการศึกษาวิจัยนี้ มีข้อเสนอแนะให้กำหนดกรอบหรือหลักเกณฑ์การใช้ดุลพินิจและกำหนดในการใช้ดุลพินิจควรกระทำในรูปแบบคณะกรรมการ โดยนำสหวิชาชีพเข้ามามีส่วนร่วมกล่าวคือมีผู้อำนวยการสถานพินิจพนักงานอัยการ ที่ปรึกษากฎหมาย นักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ บุคคลที่เด็กร้องขอ ผู้แทนชุมชน คณะกรรมการสังคมสงเคราะห์ เครือข่ายจิตอาสาและเครือข่ายผู้ปกครอง เข้าร่วมเป็นคณะกรรมการด้วย

2.5 ปัญหาทางกฎหมายกรณีผู้เสียหายไม่ยินยอม

ปัญหาทางกฎหมายหากผู้เสียหายไม่ยินยอมจะไม่สามารถนำมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญามาใช้กับเด็กหรือเยาวชนได้หรือไม่ และจะสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของกฎหมายหรือไม่ ในประเด็นนี้ผลการสัมภาษณ์บุคคลดังกล่าวข้างต้นมีความเห็นไปในแนวทางเดียวกันว่าการใช้ให้ความยินยอมผู้เสียหายควรเป็นเพียงประกอบดุลพินิจเท่านั้น การศึกษาวิจัยนี้พบว่า การให้ความยินยอมของผู้เสียหายเป็นเงื่อนไขหนึ่งที่สำคัญในการนำมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาในชั้นก่อนฟ้องมาใช้บังคับได้ก็ตาม หากพิจารณาถ้อยคำลายลักษณ์อักษรอย่างเคร่งครัด ในกรณีที่ผู้เสียหายไม่ให้ความยินยอมให้ใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาในชั้นก่อนฟ้องก็ไม่สามารถเกิดขึ้นได้เลย กรณีดังกล่าว การแก้ไขบำบัดฟื้นฟูให้เด็กกลับตัวเป็นพลเมืองดี ก็ไม่อาจจะเกิดขึ้นได้เช่นกัน ดังนั้นแล้ว แม้ว่าผู้เสียหายไม่ให้ความยินยอมก็ตาม ควรมีช่องทางทำให้เด็กหรือเยาวชน

³¹ Bunsawat Chavalitkun, interviewed by Phet khwanchaisakun, Suratthani Rajabhat University, November 19, 2017.

ที่ได้มีโอกาสแก้ไขบำบัดฟื้นฟูผู้ให้กลับตัวเป็นพลเมืองดี เด็กหรือเยาวชนก็ควรที่จะได้รับโอกาสแบบนี้ ทั้งนี้ให้พิจารณาพฤติการณ์เป็นรายคดี อันเป็นข้อยกเว้นเพิ่มจากบทบัญญัติของกฎหมายดังกล่าว

ดังนี้แล้ว แนวทางแก้ปัญหาทางกฎหมายหากผู้เสียหายไม่ยินยอม เพื่อให้สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของกฎหมาย การจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูต้องได้รับความยินยอมจากเด็กหรือเยาวชนและผู้เสียหายด้วยหากคดีนั้นเป็นคดีที่มีผู้เสียหาย โดยผลของกฎหมายหากเป็นกรณีที่คดีผู้เสียหายไม่ยินยอมก็ไม่สามารถใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาได้ ผู้เขียนเห็นว่ามาตรการดังกล่าวควรจะเป็นเรื่องหรือบทบาทหน้าที่ของรัฐที่หาหนทางมุ่งที่จะแก้ไขเยียวยาให้เด็กหรือเยาวชนกลับตัวเป็นพลเมืองดียิ่งกว่าลงโทษ หากนำเงื่อนไขความยินยอมของผู้เสียหายมาตัดโอกาสเด็กหรือเยาวชนให้ได้รับประโยชน์ตามกฎหมายนี้ กรณีเช่นนี้ก็จะเป็นการเสียโอกาสเด็กหรือเยาวชนจะทำให้หลักเกณฑ์ดังกล่าวไม่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของกฎหมายได้ จึงเสนอแนะว่าควรนำหลักเกณฑ์ความยินยอมของผู้เสียหายประกอบการใช้ดุลพินิจเท่านั้น แต่ไม่ควรกำหนดเป็นเงื่อนไขว่าจะใช้หรือไม่ใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาในชั้นก่อนฟ้อง

3. สรุปผล และข้อเสนอแนะ

3.1 สรุปผล

เป็นที่สรุปได้ว่า ในจังหวัดสุราษฎร์ธานีมีการนำมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาในชั้นก่อนฟ้องตามมาตรา 86 มาใช้บังคับในเขตอำนาจศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดสุราษฎร์ธานีมีจำนวนมาก แต่อย่างไรก็ตามมีปัญหาทางกฎหมายตามมาเช่นกัน กล่าวคือมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาควรให้ใช้กับคดีอาญาทุกประเภทโดยไม่ต้องกำหนดอัตราโทษขั้นสูงแต่อย่างใด กรณีที่เด็กหรือเยาวชนที่กระทำความผิดเคยต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก แต่ศาลได้เปลี่ยนโทษจำคุกเป็นรอลงอาญาหรือรอการกำหนดโทษในคดีหลังนี้ ผู้อำนวยการสถานพินิจควรใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาในชั้นก่อนฟ้องได้ ไม่ได้เป็นการขัดหรือแย้งต่อกฎหมายแต่ประการใด กรณีที่เด็กหรือเยาวชนสำนึกในการกระทำก่อนฟ้องคดีนั้น จะต้องสำนึกในการกระทำความผิดอย่างแท้จริง และเด็กหรือเยาวชนก็จะต้องมีส่วนร่วม หรือยินยอม หรือสมัครใจ เข้าร่วมในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูให้กลับตัวเป็นพลเมืองดี กรณีผู้อำนวยการสถานพินิจพิจารณาเห็นว่าเด็กหรือเยาวชนอาจกลับตัวเป็นพลเมืองดีหรือไม่ ควรมีการกำหนดกรอบการใช้ดุลพินิจใช้บังคับทั่วประเทศเพื่อให้เป็นแนวทางเดียวกัน และกำหนดในรูปแบบของคณะกรรมการ เพื่อเป็นการร่วมกันใช้ดุลพินิจให้เกิดความรอบคอบ กรณีที่ผู้เสียหายไม่ยินยอมตามกฎหมายจะไม่สามารถนำมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญามาใช้กับเด็กหรือเยาวชนได้ เห็นว่าการให้ความยินยอมของผู้เสียหายเป็นเงื่อนไขที่สำคัญก็ตาม แต่ควรกำหนดไว้เพื่อประกอบเป็นเพียงดุลพินิจในการให้โอกาสแก่เด็กหรือเยาวชนได้รับการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูให้กลับตัวเป็นพลเมืองดี อันเป็นประโยชน์แก่เด็กและเยาวชนทั้งสองสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของกฎหมาย

3.2 ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาผู้เขียนเห็นควรให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 ดังนี้

3.2.1 เห็นควรกำหนดเงื่อนไขในการใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 มาตรา 86 วรรคแรก

ให้ใช้บังคับกับคดีอาญาทุกประเภท ทั้งนี้ ควรบัญญัติเพิ่มเติมข้อยกเว้นในตามมาตรา 86 วรรคแรกว่า ดังความต่อไปนี้

“เว้นแต่มีพฤติการณ์ไม่ร้ายแรงหรือความผิดกระทำโดยประมาท”

3.2.2 เห็นควรกำหนดให้เด็กหรือเยาวชนที่เคยต้องคำพิพากษาให้จำคุก แต่ศาลรอลงอาญาหรือรอการกำหนดโทษ ได้รับประโยชน์ตามกฎหมายนี้ กรณีนี้ผู้อำนวยการสถานพินิจสามารถใช้อำนาจมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาในชั้นก่อนฟ้องได้ เพราะจำเลยไม่ได้ต้องโทษให้จำคุกจริง ๆ จึงได้รับประโยชน์ตามกฎหมายนี้ได้ จึงไม่ได้ขัดต่อกฎหมายแต่อย่างใด

3.2.3 เห็นควรกำหนดกำหนดกรอบหรือหลักเกณฑ์ในการใช้ดุลพินิจของผู้ผู้อำนวยการสถานพินิจโดยบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมในมาตรา 86 ดังความต่อไปนี้

“ในการพิจารณาว่าเด็กหรือเยาวชนสำนึกในการกระทำความผิดก่อนฟ้องหรือไม่จะต้องมีองค์ประกอบ ดังนี้ 1) เด็กหรือเยาวชนรับรู้สิ่งที่ตนกระทำความผิด 2) รู้ถึงผลกระทบที่เกิดขึ้น 3) รู้สึกเสียใจกับสิ่งที่ได้กระทำความผิดไป 4) มีความตั้งใจที่จะปรับปรุงตนโดยจะไม่กระทำความผิดเช่นนี้อีก”

3.2.4 เห็นควรกำหนดให้การใช้ดุลพินิจของผู้ผู้อำนวยการสถานพินิจควรกระทำในรูปแบบคณะกรรมการ โดยนำสหวิชาชีพเข้ามามีส่วนร่วมกล่าวคือมี ผู้อำนวยการสถานพินิจพนักงานอัยการ ที่ปรึกษากฎหมาย นักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ บุคคลที่เด็กร้องขอ ผู้แทนชุมชน คณะกรรมการสังคมสงเคราะห์ เครือข่ายจิตอาสาและเครือข่ายผู้ปกครองเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการด้วย

3.2.5 เห็นควรกำหนดหลักเกณฑ์ความยินยอมของผู้เสียหายตามมาตรา 86 วรรคแรกประกอบการใช้ดุลพินิจเท่านั้น แต่ไม่ควรกำหนดเป็นเงื่อนไขว่าจะใช้หรือไม่ใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาในชั้นก่อนฟ้อง

ในบทความนี้ ผู้เขียนได้ทำการศึกษาวิจัยมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาในชั้นก่อนฟ้องเป็นสำคัญ แต่อย่างไรก็ดี ยังมีปัญหาทางกฎหมายมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาในชั้นหลังฟ้องคดีที่สามารถทำการศึกษาวิจัยต่อไปในภายหน้าได้

References

Chaiwit Ritpichaiwat. “Special Measures in Lieu of Criminal Proceeding: A Study of Prosecutors Under Section 86 of the Juvenile and Family Court and Procedure for Youth and Family Act B.E. 2553.” Master’s thesis, Faculty of Law, Dhurakij Pundit University, 2014. [In Thai]

End Child Prostitution and Trafficking Foundation Thailand (ECPAT Foundation Thailand). “Convention on the Rights of the Child.” Last modified 2015. Accessed August 10, 2015. <http://www.ecpat-thailand.org/th/CRC.html/> [In Thai]

- Department of Juvenile Observation and Protection. "A Statistic of a Child and Juvenile Cases in Surat Thani." Last modified 2017. Accessed May 1, 2017. <http://www.djop.go.th/home/> [In Thai]
- Digital Security Department of Juvenile Observation and Protection. "A Statistic of a Child and Juvenile Cases in Thailand." Last modified 2017. Accessed October 1, 2017. <http://www.djop.go.th/home/> [In Thai]
- Khuthiya Rattanadilok. "Diversion and Alternative Dispute Resolution." Lecture Papers Presented the Topic of Diversion and Alternative Dispute Resolution, Department of Juvenile and Observation and Protection, Bangkok, October 4, 2017. [In Thai]
- Livingstone, Stephen, and Tim Owen. *Prison Law*. 2nd ed. New York: Oxford, 1999. Quoted in Thanee Vorapatr. *A Principle of the Enforcement on Imprisonment*. Bangkok: Winyuchon, 2015. [In Thai]
- Pratan Wattanawanit. *Restorative Justice: Alternatives for the Thai Justice Process*. Bangkok: Duan Tula Printing House, 2002. [In Thai]
- Prateung Taniyaphon. *Juvenile Offences and Family Case Procedure Law*. 3rd ed. Bangkok: Ramkhamhaeng University Press, 2005. [In Thai]
- Satheera Thongtuan. "Special Measures in lieu of Criminal Prosecution Under the Juvenile and Family Court and Procedure Act B.E. 2553: A Protection or A Limit on Liberality." *Parliament Journal* 6, no. 3 (February-March 2012): 3-24. [In Thai]
- Siriluk Kantakum. "A Problem of Special Measures in Lieu of Criminal Prosecution Implementing to a Child and Juvenile." Master's thesis, Faculty of Law, Sukhothai Thammathirat Open University, 2013. [In Thai]
- Suphoj Suroj. *A Criminal Justice Process for a Child and Juvenile in Light of a Means for Advanced Comparative Criminal Justice Administration*. Nonthaburi: Sukhothai Thammathirat Open University, 2012. [In Thai]
- Surussavadee Kanlayasit. "Special Measures for Juvenile Case on Criminal Drug Offence." *Ubon Ratchathani Rajabhat Law Journal* 5, no. 1 (January-June 2017): 76. [In Thai]
- Thanee Vorapatr. "Accused of Overcrowding." *Pridi Banomyong Law Journal Dhurakijpundit University* 1, no. 4 (August-January 2016): 45. [In Thai]
- United Nations Treaty Collection. "Convention on the Rights of the Child." Last modified 2019. Accessed January 28, 2019. https://www.treaties.un.org/Pages/ViewDetails.aspx?src=TREATY&mtdsg_no=IV-11&chapter=4&lang=en/ [In Thai]
- Worawit Rittitit. *The Law of Juvenile and Family Case Enforcement*. 4th ed. Bangkok: Winyuchon, 2017. [In Thai]